

ע"פ 4506/15 - צבי בר, שאול לגזיאל נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

ע"פ 4506/15 - ז'

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

המבקשים: 1. צבי בר
2. שאול לגזיאל

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה לעיכוב ביצוע גזר דינו של בית המשפט המחוזי
תל אביב-יפו בת"פ 61784-01-13 שניתן ביום
4.6.2015 על ידי כב' השופט צבי גורפינקל

תאריך הישיבה: ג' בתשרי התשע"ו (16.9.2015)

בשם המבקש 1: עו"ד נבות תל צור; עו"ד אלינור אלכס; עו"ד שרון קיסר
בשם המבקש 2: עו"ד ג'ק חן; עו"ד ירון קוסטליץ; עו"ד יעל שפארק
בשם המשיבה: עו"ד טל פרג'ון; עו"ד מיכל רגב; עו"ד נטלי קוקי

החלטה

בקשה לעיכוב ביצוע גזר-דין שניתן ביום 4.6.2015 על-ידי בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט הבכיר צ' גורפינקל) בת.פ 61784-01-13.

1. המבקש 1, אשר כיהן כראש העיר רמת-גן בין השנים 1989-2013, והמבקש 2, יזם פרטי, הורשעו בשורה של עבירות בתחום השחיתות השלטונית והעבירות הכלכליות אשר על נסיבותיהן וחומרתן עמד בית משפט קמא בפסק-הדין המפורט בעניינם. במסגרת גזר הדין, הושת על המבקש 1 עונש של מאסר בפועל למשך חמש שנים וחצי; שנתיים מאסר על תנאי; וקנס בסך 1,500,000 ש"ח. על המבקש 2 הושת עונש של מאסר בפועל למשך 33 חודשים; מאסר על תנאי למשך 18 חודשים; וקנס בסך 1,000,000 ש"ח. כן הורה בית המשפט על חילוט רכוש בסכום של 1,000,000 ש"ח מהכספים שנתפסו בחשבונותיו של המבקש 1, ועל חילוט בסך 440,000 ש"ח מהכספים שנתפסו בחשבונותיו של המבקש 2.

המבקשים הגישו ערעורים על הכרעת הדין ועל גזר הדין, ובמקביל ביקשו לעכב את ביצוע עונשי המאסר עד למתן פסק דין בערעורים בעניינם. המבקש 1 ביקש גם כי יעוכב חילוט הרכוש עליו הורה בית משפט קמא בגזר-הדין וכן הוא מבקש לפרוס את הקנס בסך 1,500,000 ש"ח לתשלומים חודשיים.

הבקשות

2. בבקשותיהם לעיכוב ביצוע גזר-הדין הפנו המבקשים לערעורים שהגישו ולנימוקי הערעור המפורטים, וטענו כי המדובר בערעור מהותי הנשען על נימוקים כבדי משקל ועל טענות הראויות להישמע. המבקשים טענו כי אין צורך להצביע על סיכויים טובים לקבלת הערעור, ודי אם יעלה בידם לשכנע שאין מדובר בערעור סרק שנועד אך להביא לדחייה בריצוי העונש וכי יש בפיהם טענות הראויות להישמע. המבקשים טוענים בערעוריהם, כי בפני בית משפט קמא לא עמדה אף לא ראיה ישירה אחת המעידה על קיומו של שוחד, וכי הרשעתם מבוססת על מארג של ראיות נסיבתיות. נטען כי בית המשפט ביסס מסקנותיו על שורה של שיקולי היגיון וסבירות, הנחות וספקולציות, שהשלימו את התמונה הראייתית הנסיבתית ומלאו את החסר בה, וכי שיקולים אלה, שלא היה להם מקום, שכן אין הם בגדר הוכחה במידה הדרושה בהליך פלילי, הם שהובילו את בית משפט קמא להרשעתם. בבקשתם, מפנים המבקשים לשורה של דוגמאות למהלכים לוגיים מהסוג הנזכר, ומצביעים על כשלים אפשריים בכל אחד מהם, אשר יש בהם, לטענתם, להביא לזיכויים. עוד נטען למשקל שניתן לעדות עד מדינה שהעלה גרסה כבושה, ושאלה הוא לא העיד במישרין על תשלומי שוחד.

כמו כן נטען כי על הערעורים להיות אפקטיביים, וכי מימוש זכות הערעור ומיצוייה מחייבים עיכוב ביצוע של עונשי המאסר שנגזרו על המבקשים. אם לא כן, הוסיפו המבקשים, המאסר עלול להימצא, בדיעבד, כבלתי מוצדק, וכך תפגענה זכויותיהם באופן בלתי הפיך, ויפגע גם אמון הציבור בשלטון החוק ובמערכת המשפט. המבקשים טענו עוד להיעדר מסוכנות מצדם והדגישו את התנהגותם החיובית במהלך המשפט ואת נסיבותיהם האישיות, לרבות גילם המתקדם (שני המבקשים הגיעו לשנתם השמונים). המבקש 2 הדגיש במיוחד כי מצבו הרפואי החמור, המתועד לפרטיו, יקשה עליו מאוד לרצות עונש של מאסר בפועל, וכי כליאתו מהווה סיכון חיים ממש.

3. המשיבה התנגדה לבקשות לעיכוב ביצוע העונשים, וטענה, הן בתשובה הכתובה והן בדיון, כי העבירות בהן הורשעו המבקשים מצויות ברף החומרה הגבוה ביותר בתחום עבירות השחיתות השלטונית והעבירות הכלכליות. נטען כי הערכים המוגנים העומדים בבסיס עבירות אלו נפגעו באופן עמוק בשל מעשיהם של המבקשים, וכי עיכוב ביצוע גזר-

הדין עלול להעצים פגיעה זו. עוד נטען כי על המבקשים נגזרו תקופות מאסר ממושכות, והן אינן נמנות על התקופות הקצרות בהן מן הראוי ליתן דחיית ביצוע רק כדי לאפשר בירור אפקטיבי של הערעור. המשיבה הוסיפה כי סיכויי הערעור אינם גבוהים, שכן הכרעת הדין מבוססת על ממצאים עובדתיים ועל ממצאי מהימנות בהם ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב. בתשובתה התייחסה המשיבה גם לטענות הספציפיות שהעלו המבקשים ביחס לסוגיות שונות והשיבה להן.

באשר לנסיבות האישיות של המבקשים, נטען כי הן נשקלו והובאו בחשבון על-ידי בית משפט קמא, ובגזר הדין צוין כי נסיבות אלו הובילו להקלה בעונשם. המשיבה אף התנגדה לבקשת המבקש 1 לעכב את החילוט ולפריסת הקנס לתשלומים. נטען כי במסגרת הצווים הזמניים שהתייחסו לרכושו של המבקש 1 נתפסו כספים בשווי העולה על צו החילוט והקנס גם יחד, כך שקיימים מקורות מהם ניתן להיפרע מבלי להידרש למימוש נכסי נדל"ן שבבעלותו של המבקש 1. חילוט הרכוש ותשלום הקנס אינם מובילים למצב בלתי הפיך מבחינת המבקש 1, ובמידה שיתקבל ערעורו יהיה ניתן להשיב לו תשלומים אלה.

דיון והכרעה

4. לאחר העיון בבקשה ובתגובה לה ושמיעת טענות הצדדים בדיון שנערך בפניי, ראיתי לנכון להיעתר לבקשות המבקשים בכל הנוגע לעיכוב עונשי המאסר שהוטלו עליהם. את בקשת המבקש 1 באשר לדחיית חילוט הרכוש ופריסת הקנס הכספי אין בידי לקבל, כמפורט להלן.

5. כידוע, ההלכה המנחה לעניין עיכוב ביצועו של עונש אגב הגשת ערעור היא ההלכה שנקבעה בפרשת שוורץ (ע"פ 111/99 שוורץ נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(2) 241 (2000) (להלן: הלכתשוורץ)). בהלכה זו הודגש, כי על בית המשפט הדין בבקשה לעיכוב ביצוע עונש מאסר עד להכרעה בערעור שהוגש, להפעיל את שיקול דעתו באופן המביא בחשבון את האינטרס הציבורי באכיפה מיידית של המאסר עוד בטרם בירור הערעור, אך עליו להקפיד כי מימוש אינטרס זה לא יפגע בנידון ובזכויותיו במידה העולה על הנדרש. נקבע כי השיקולים הרלוונטיים להכרעה זו הם, בין היתר, חומרת העבירות; נסיבות ביצוען; תקופת המאסר; טיב הערעור וסיכויי הצלחתו; עבר פלילי והתנהגות במהלך המשפט; נסיבות אישיות; חלוף הזמן ועוד. כאמור, בחינת שיקולים אלה בנסיבות המקרה דנא הובילה אותי למסקנה לפיה יש לעכב את ביצוע עונשי המאסר של המבקשים עד להכרעה בערעוריהם.

6. אמנם כן, העבירות בהן הורשעו המבקשים הן חמורות, ואין להקל בהן ראש. מעשיהם של המבקשים, כפי שאלו נקבעו בהכרעת הדין המרשיעה, פגעו באינטרסים חברתיים וציבוריים בעלי חשיבות עליונה והתנהלותם הוסיפה לנגע השחיתות השלטונית שעל נזקיו אין צורך להכביר מילים. כמו כן, תקופות המאסר שהושטו על המבקשים אינן מן הקצרות (כזכור על המבקש 1 נגזר עונש מאסר בפועל לתקופה של 66 חודשים ואילו על המבקש 2 הושטו 33 חודשי מאסר). שיקולים אלה, עליהם עמדו באי-כוח המשיבה, אכן שוקלים לצד דחיית הבקשה לעיכוב ביצוע מאסרם של המבקשים.

7. עם זאת, התרשמתי כי על אף פסק דינו המפורט והמנומק של בית משפט קמא, הערעורים שהגישו המבקשים אינם ריקים מתוכן ואינם ערעורי סרק, והטענות הנזכרות בהם ראויות להישמע ולהיבחן. לא מצאתי טעם לפרט בהחלטה זו כל אחת מטענותיהם הרבות של המבקשים, אך מאחר שחלק לא מבוטל מהן מופנה כלפי אופן הסקת המסקנות של הערכאה הדיונית (בשונה מטענות המופנות כלפי ממצאים שבטענה), סבורני כי טענות מסוג זה ראויות

להישמע ולהתברר במסגרת הערעורים. זאת, מבלי לקבוע מסמרות או להביע עמדה לגופן של הטענות. בהלכת שוורץ נאמרו הדברים הבאים לעניין בחינת סיכויי הערעור לצורך שקילת בקשה לעיכוב ביצוע עונש מאסר:

"ההערכה הלכאורית של סיכויי הערעור במסגרת בחינת הבקשה לעיכוב ביצוע אינה נעשית על פי מבחן הסתברותי 'מכניסטי' ביחס לתוצאות האפשריות של הערעור; בחינה כזו איננה אפשרית בפועל, ואין זה רצוי כי תיעשה על ידי שופט יחיד בשלב כה מוקדם של הדיון. על השופט הדן בבקשת עיכוב הביצוע לבחון את טיב הטענות שבערעור ואת סוגן, ולהעריך את הפוטנציאל הגלום בהן להשפיע על תוצאות הערעור. העוצמה הלכאורית של הטענות תיבחן על רקע הכללים המקובלים בשיטתנו ביחס להפעלת ביקורתה של ערכאת הערעור. כך, למשל, טענות המבקשות לשנות מימצאים עובדתיים של הערכאה הדיונית המבוססים על התרשמות מעדים, או קביעות מהימנות של ערכאה זו, לא יהיה בהן בדרך כלל כדי לבסס סיכויים לכאוריים טובים לערעור. כאשר הערעור מתמקד בשאלות משפטיות, אשר ניתן לקבוע ברמה לכאורית כי הן מעוררות קושי ממשי, יהיה בכך, בדרך כלל, כדי להצביע על ערעור המצדיק את עיכוב הביצוע עד לבירורו. לא למותר לציין כי לא הלבוש המשפטי החיצוני הניתן לטענה הערעורית הוא המכריע, אלא מהות הטענה ומידת התייחסותה והרלוונטיות שלה לנסיבות הקונקרטיות של המקרה הנדון, באופן שיש בו כדי להשפיע על תוצאות הערעור אם תתקבל הטענה. כך ניתן לסכם, שכאשר מדובר בטענות רציניות, אשר יש בהן על פי אופיין ומהותן – אם תתקבלנה – כדי להשפיע על תוצאות הערעור, יהיה בכך שיקול נכבד להצדקת עיכוב המאסר עד לבירור הערעור, והכול בהתחשב במכלול נסיבות העניין" (שם, עמ' 280).

נמצא, כי אין המבקשים צריכים להראות כי גבוהים סיכויי טענה קונקרטית זו או אחרת להתקבל, אלא כי מדובר בטענות שבשל טיבן והפוטנציאל הגלום בהן, ולרקע נסיבות הפרשה, יש להן סיכוי להתקבל. המבקשים הצביעו על מהלכים שונים של הסקת מסקנות, שנעשו בגדר הכרעת הדין, שלטענתם אינם עומדים במבחן הנדרש לצורך הרשעה בפלילים. אין מדובר בטענות כלפי ממצאי עובדה, במובן הצר, אלא בטענות כלפי אופן הפעלת שיקול הדעת השיפוטי תוך הסתמכות על שיקולי היגיון, שערכאת הערעור רואה לנכון, ככלל, להיזקק להן. על כן אין מקום שאתייחס לטענה ספציפית זו או אחרת ולתשובת המשיבה לה. די בשלב זה לקבוע כי קיימות בפי המבקשים טענות, שהן ממין הטענות הראויות לבחינה בגדרה של ביקורת ערעורית ואין מסוג הטענות שערכאת הערעור נמנעת מלהיזקק להן, ואלו עוגנו בנסיבות הקונקרטיות של המקרה.

8. שיקול נוסף שראיתי ליתן לו משקל רב בענייננו הוא גילם המתקדם של המבקשים. שני המבקשים הם בני כשמונים שנה, וברור כי לנתון זה יש חשיבות ניכרת בהליך בו אנו מצויים, היינו – בשאלה האם לעכב את ביצוע עונש המאסר. אמנם, לאכיפה מידית של גזרי-דין נודעת חשיבות ציבורית ברורה: הציבור מצפה כי מי שהואשם, הורשע, ונשלח לרצות את עונשו בבית הסוהר, אכן יכלא באופן מיידי, ולא יימצא מסתובב חופשי ברחובה של עיר (ראו: ע"פ 4456/14 קלנר נ' מדינת ישראל בפסקה 8 (15.9.2014) (להלן: עניין קלנר)). עם זאת, וכפי שאף נקבע בהלכת שוורץ, אל מול האינטרס הציבורי באכיפה מידית של גזרי-דין עומדות זכויותיו של המורשע בפלילים, לרבות הזכות למצות כראוי את זכות הערעור, והשאיפה למנוע מאסרי שווא וערעורים שיתבררו כתיאורטיים בלבד. מובן לכל בר-דעת ששיקולים אלה מקבלים משנה תוקף כשעסקינן במערערים שגילם מתקדם כגילם של המבקשים: שהרי לא דומה יום במאסר של בן שלושים ליום במאסר של בן שמונים, קל וחומר כאשר מדובר בשנת מאסר. ימים במאסר אינם הדירים, ויש להביא בחשבון את האפשרות שמא יסתבר בדיעבד כי מי מהמבקשים ריצה מאסר לשווא (עניין קלנר, פסקה 12). בענייננו של המבקש 2 הדברים אף מקבלים משנה תוקף נוכח מצבו הרפואי החמור.

9. כמו כן, ראוי להדגיש כי אינטרס הציבור בכליאתם המידית של המבקשים מתעמעם גם נוכח חלוף הזמן מביצוע העבירות בהן הורשעו והתמשכות ההליכים המשפטיים בעניינם (כעולה מדברי בא-כוח המבקש 1, החקירה נפתחה בשנת 2008 וכתב האישום הוגש בינואר 2013). יש להניח כי גם בירור ערעוריהם של המבקשים (אשר יידונו, ככל הנראה, יחד עם ערעורים נוספים שהוגשו בפרשה זו) צפוי להימשך זמן מה. זאת, נוכח ריבוי הפרשות, מורכבות האישומים והתלות בין הנאשמים השונים. ביצוע מיידי של עונשי המאסר עלול להוביל, כאמור, לכך שהערעורים הנדונים יהפכו במידה זו או אחרת לתיאורטיים.

10. לכל האמור לעיל יש להוסיף כי עיכוב ביצוע עונשי המאסר שהוטלו על המבקשים אינו מעלה חשש מפני הימלטות או מסוכנות לציבור. עברם של המבקשים - ומדובר בעבר שנפרש על-פני שנים רבות - נקי, הם היו משוחררים ללא תנאים מגבילים לאורך כל ההליך המשפטי בעניינם והתייצבו לכל ישיבות בית המשפט שהתקיימו בעניינם (למעט ישיבות מהן נאלץ המבקש 2 להיעדר בשל מצבו הרפואי). המבקש 1 אינו נושא עוד בכל משרה שיש עמה שררה וכוח להשפיע. בכל אלה יש לתמוך בעמדת המבקשים, לפיה אינטרס הציבור בביצוע מיידי של גזרי-הדין לא ייפגע יתר על המידה לו יעוכב ביצועו.

11. באי כוח הצדדים, בלמדנותם כי רבה, היפנו, זה בכה וזה בכה, לתקדימים שונים שעסקו בקבלת בקשות לעיכוב ביצוע עונש או בדחיית בקשות כאלה, בניסיון לשכנע כי ראוי ללמוד לעניינם של המבקשים מהפסיקה הקיימת. אכן, ניתן ללמוד גזירה שווה מחלק מההחלטות ולאבחן אחרות. אלה שנדמה כי עניינם של המבקשים קרוב מכל יתר הפרשות לעניינם של המערערים שנדון בהחלטה בעניין קלנר, בגדרה עוכב ביצועם של עונשי מאסר של מי שהורשעו בעבירות של קבלת שוחד ומתן שוחד, כמו גם בעבירות נוספות, בפרשה הידועה כ"פרשת הולילנד". לטעמי, לא עלה בידי המשיבה להצביע על אבחנה ממשית בין שתי הפרשות, לצורך עיכוב הביצוע, פרט לאמירה הכללית שכל מקרה ראוי להיות מוכרע על-פי נסיבותיו הייחודיות. בשני המקרים מדובר בנבחר ציבור ועובדי ציבור בכירים בשלטון המקומי שהורשעו בקבלת שוחד ובאנשי עסקים שהורשעו במתן שוחד בסכומים ניכרים ביותר סביב פרויקטים של בניה. בשני המקרים המסכת הראייתית היתה מורכבת וההכרעה נעשתה תוך הסתמכות על ראיות נסיבתיות, כאשר נטען שיש בנמצא הסברים חלופיים. בשני המקרים התבססה ההרשעה, או חלקים ממנה, על עדות עד מדינה שעוררה קשיים שונים. בשני המקרים מדובר בעונשי מאסר לתקופות ממושכות. מאידך גיסא, בעניינם של המבקשים נוסף שיקול שלא עמד ביסוד ההחלטה בעניין קלנר והוא גילם המתקדם.

12. בשולי הדברים ראוי להבהיר כי המבקשים נבדלים ביניהם בחומרת העבירות, בנסיבותיהם האישיות ובתקופות המאסר שנגזרו על כל אחד מהם. כך למשל, המבקש 1 הורשע במספר עבירות רב יותר ביחס למבקש 2, ובהתאמה, תקופת המאסר שנגזרה עליו ממושכת יותר. כמו כן, מצבו הרפואי של המבקש 2 מצדיק התחשבות מיוחדת בבקשה מעין זו. עם זאת, משראיתי להיעתר לשתי הבקשות, איני נדרש לעמוד בפירוט על כל האחת מהאבחנות האפשריות בין השניים בשלב זה.

13. לבסוף, בשונה מעונשי המאסר, שאם יבוצעו לאלתר לא יהיה ניתן להשיב למבקשים את ימיהם האבודים אם יתברר כי יזכו בערעור, הרי שאת ביצוע העונשים הכספיים שהוטלו על המבקש 1 איני סבור שיש לעכב. כפי שאף ציין בא-כוח המשיבה בתגובתו לבקשה, הסכומים בהם חויב המבקש 1 נופלים משווי הנכסים שנתפסו במסגרת ההליך נגדו, וניתן להיפרע מהם. המבקש 1 אף לא הצביע בבקשתו על הנזק הבלתי הפיך שייגרם לו ולמשפחתו ככל שיבוצע חילוט הכספים באופן מיידי ולא צירף כל מסמכים בנדון. משכך, איני סבור כי יש לעכב את ביצוע חילוט הכספים עליו הורה בית משפט קמא בעניינו של המבקש 1 או לפרוס את הקנס בסך 1,500,000 שנגזר עליו לתשלומים חודשיים. כאמור, ככל

שייקבע בערעור כי תשלומים אלו שולמו על-ידי המבקש 1 שלא כדין - יהיה ניתן להשיבם.

14. לסיכום: בקשתם של המבקשים בכל הנוגע לרכיב המאסר שבגזרי הדין של בית המשפט המחוזי מתקבלת. ביצוע עונשי המאסר יעוכב עד למתן פסק הדין בערעורים. בקשתו של המבקש 1 לעכב את צו החילוט בעניינו ולפרוס את תשלום הקנס שנגזר עליו לתשלומים - נדחית. אין בכך כדי למנוע מהמבקש 1 לפנות למרכז לגביית קנסות בבקשה לעניין פריסת תשלום הקנס או לפגוע בטענותיו בגדר פניה זו.

ניתנה היום, ד' בתשרי התשע"ו (17.9.2015).

ש ו פ ט
